HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

תדע דקא תני סיפא דינר זהב לי בידך אין לך בידי אלא דינר כסף וטריסית ופונדיון ופרוטה חייב שהכל מין מטבע [אחת] הן א"א בשלמא שוה משום הכי חייב אלא אי אמרת דוקא אמאי חייב אמר רבי אלעזר [א]בשטענו בדינר מטבעות וקא משמע לן דפרוטה בכלל מטבע איתא דיקא נמי דקתני שהכל מין מטבע אחת ורב שהכל דין מטבע אחת ורבי אלעזר לימא מדסיפא כשמואל מתרץ רישא נמי כשמואל סבירא ליה לא סיפא דוקא דקתני שהכל מין מטבע אחת ורישא כרב או כשמואל תא שמע [ב]דינר זהב זהוב לי בידך אין לך בידי אלא דינר כסף חייב טעמא דאמר ליה זהב זהוב הא סתמא שוה קאמר ליה אמר רב אשי הכי קאמר כל האומר דינר זהב כאומר דינר זהב זהוב דמי (א)תני רבי חייא לסיועיה לרב סלע לי בידך אין לך בידי אלא סלע חסר ב' כסף חייב חסר מעה פטור אמר רב (ב)נחמן בר יצחק אמר שמואל לא שנו אלא בטענת מלוה והודאת לוה [ג]אבל טענת מלוה והעדאת עד אחד אפילו לא טענו אלא בפרוטה חייב מאי טעמא דכתיב [1]לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת (ג)לכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה ותניא [ד]כל מקום ששנים מחייבין אותו ממון עד אחד מחייבו שבועה (ד)ואמר רב נחמן אמר שמואל [ה]טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב (ה)אמר לו רבי יצחק יישר וכן א"ר יוחנן מכלל דפליג עליה ר"ל איכא דאמרי (ו)מישהא הוה שהי ליה ושתיק ליה איכא דאמרי מישתא הוה שתי ליה ושתיק ליה לימא מסייע ליה (ז)טענו חטין והודה לו בשעורין פטור ורבן גמליאל מחייב טעמא דטענו חטין והודה לו בשעורין הא חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב לא הוא הדין דאפי' חטין ושעורין נמי פטור והאי דקמיפלגי בחטין להודיעך כחו דר"ג ת"ש (ח)טענו כלים וקרקעות הודה בכלים וכפר בקרקעות בקרקעות וכפר בכלים פטור

הודה

תדע. דשאר מתניתין שוה קתני: **טריסית.** מעה קטנה: **דינר כסף טריסית פונדיון ופרוטה.** או או קתני: **דינר מטבעות.** טבועה במטבע צורה ולא טענו משקל וזה הודה לו מטבע ואע"פ שזו כסף וזו נחשת ממין הטענה היא דכולהו מטבע נינהו: **דיקא נמי כו'.** אלמא טעמא משום דכל מטבע חד הוא ודוקא קתני: **ורב.** דבעי למימר שוה קתני הכי מפרש סיפא דקאמר שהכל מין מטבע אחד הוא כל מטבעות השנויות כאן דין אחד להם שאף הקטנה שבהן יש בה כדי הודאה לחייבו שבועה: **נימא כשמואל סבירא ליה.** דכולה מתני' דוקא קתני ומשום הכי תנן ברישא שתי כסף יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה פטור משום דמה שטענו לא הודה לו אבל אי שוה טעין ליה הוה מיחייב ואע"ג דתחלת טענה שתי כסף ותו לא: ה"ג בתוספתא (ט) **דינר זהב זהוב יש לי בידך אין לך בידי אלא דינר כסף חייב.** ופי' דינר זהוב היינו טבוע וטעמא משום דהכל מין מטבע אחד והוה ליה ממין הטענה. ומיהו סייעתא לרב הוא דמדאצטריך לפרושי זהב זהוב מכלל דמתני' דתנן דינר זהב סתמא שוה קאמר ושהכל דין מטבע אחד קתני ומדסיפא שוה רישא נמי שוה וקתני רישא שתי כסף יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה פטור וע"כ משום דליכא כפירת שתי כסף הוא: **ה"ק כל האומר דינר זהב כאומר זהב [זהוב] דמי.** וברייתא לא שהטוען מפרש זהב זהוב קאמר אלא ה"ק הטוען דינר זהב סתם דמסתמא זהב זהוב קאמר והלה אומר אין לך בידי אלא דינר כסף דהיינו נמי דינר מטבע וישנה הודאה ממין הטענה חייב: **חסר מעה פטור.** אלמא כפירת שתי כסף בעינן: **לא שנו.** דבעי טענת שתי כסף אלא בשבועה הבאה בטענת מלוה והודאת מקצת דלוה אבל שבועה בעדות עד אחד שהלוה כפר הכל ועד אחד מעידו שהוא חייב ונמלא מחייבו (א) אפילו לא טענו אלא פרוטה וכפר חייב הואיל ואם היו שנים היו מחייבין אותו ממון לפרוע דהא שוה פרוטה ממונא הוא היחיד מחייבו שבועה: **יישר וכן א"ר יוחנן** גר' ול"ג תו יישר: **מכלל דפליג עליה ר"ל.** בעיא הוא דקא בעי גמרא לימא מדקאמר וכן אמר ר' יוחנן מכלל דפליג עליה בר פלוגתיה: **א"ד מישהא הוה שהי ליה ושתיק ליה.** כך היה דרכו של ריש לקיש כשהיה ר' יוחנן אומר דבר בבית המדרש היה שוהה מלהשיב עד שיגמר רבי יוחנן כל צרכו וכל טעם דבריו ואח"כ היה חולק עליו ובתוך כך יצא רבי יצחק זה מבהמ"ד ולא שמע אם נחלק עליו: **איכא דאמרי מישתי הוה שתי.** ריש לקיש מיא בבי מדרשא כי אמרה ר' יוחנן להא מילתא: **ור"ג מחייב.** דלא בעי הודאה ממין הטענה:

הודה

בטוענו בדינר מטבעות. פי' בקונטרס טבוע במטבע צורה ולא טענו משקל וזה הודה לו מטבע ואע"פ שזה כסף וזה נחושת ממין הטענה היא דכולהו מטבע נינהו וקשה דלעיל (דף לט:) גבי שתי כסף יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה מסקי' לשמואל דפטור משום דמה שטענו לא הודה לו וכ"ת דאיירי בשאין טבועים א"כ חסרא לה טענה דאין כאן שוה ב' מעות דחסר מה שצריך ליתן כדי להטביעה וזה דוחק לומר שאין שוה פרוטה באותו חסרון ועוד דמשמע בטוענו מטבעות דעד השתא לא איירי במטבעות וסתם ב' כסף טבועים הם ועוד דקאמר הא קמ"ל דפרוטה בכלל מטבע איתא משמע דאין חידוש אלא מפרוטה דקתני והלא בשאר מטבעות נמי יש חידוש גדול דחשיב ממין הטענה ועוד דאפי' עבד גדול ועבד קטן חשיב מה שטענו לא הודה לו בפרק השואל (ב"מ דף ק.) ומנורה גדולה ומנורה קטנה אמרינן נמי לקמן (דף מג.) דמה שטענו לא הודה לו אע"פ שצורתם שוה ועוד דלשון בדינר מטבעות לא משמע בדינר טבוע ועוד דבסמוך בברייתא דדינר זהב זהוב גרסי' בכל הספרים פטור ובקונטרס לפי פירושו דוחק להגיה חייב על כן נראה לפרש בטוענו בדינר מטבעות שנתן לו דינר להחליף וליתן תחתיו מטבעות ושואל אותן מטבעות והלה טוען החזרתי כולם חוץ מדינר כסף או טריסית או פונדיון או פרוטה:

שהכל דין מטבע אחד. פירש בקונטרס שאף בקטנה שבהם יש בה כדי הודאה לחייבו שבועה ותימה הא שמעינן מרישא דקתני ההודאה שוה פרוטה ודוחק לומר דסלקא דעתך דגבי תביעת דינר זהב שהיא גדולה לא חשיבא הודאה פרוטה:

אבל בטענת מלוה והעדאת עד אחד כו'. וא"ת דבשילהי הכותב (כתובות פז: ושם) אמרינן דאין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות אפי' בהעדאת עד אחד אלמא משוינן עד אחד להודאה במקצת ויש לומר דשמואל דהכא לטעמיה דמחייב לעיל בכפירת פרוטה דכיון דמשתבע אפרוטה מוקמיה קרא דאבל קם לשבועה בפרוטה אבל בקרקעות לא משכחת דמשתבע בשום מקום ולפי זה נ"ל דלית הלכתא כותיה דשמואל בהך דהכא כיון דתליא בההיא דלעיל דבההיא דלעיל לית הלכתא כותיה מדתני ר' חייא לסיועיה לרב ועוד דרב פפא דה"ל בתראה סבירא ליה כרב לקמן בשמעתין (י):

וכל מקום ששנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה. לאו דוקא דהא איכא כפירת שעבוד קרקעות:

(כ)**והודה** לו בשעורים פטור. בס"פ המניח (ב"ק דף לה: ושם) מסיק רבה בר נתן דפטור אף מדמי שעורין ותימה דמנ"ל הא דהא לר"ג חייב בדמי שעורין דאי לאו הכי אין כאן הודאה כלל ואם כן מנ"ל דלרבנן פטור ופליגי אף בדמי שעורין דלמא לא פליגי אלא אם חייב שבועה על החטין דלמר בעי שבועה ולא בעי הודאה ממין הטענה ולמר לא בעי ליה כו' ושמא משמע ליה לרבה בר נתן לשון פטור דפטור לגמרי א"נ אע"ג דמיפטר מדמי שעורין אף לר"ג אפ"ה חשיב ליה הודאה:

(ל)**ור"ג** מחייב. תימה דבפרק בתרא דכתובות (דף קח: ושם) גבי פלוגתא דאדמון ורבנן קאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון דמחייב בטוען חבירו (ב) כדי יין וכדי שמן וקאמר ליה אידך שמן להד"מ קנקנים נמי חמשה אית לך חמשה לית לך משום דיש בלשון הזה לשון קנקנים והשתא לר"ג אפי' אין בלשון הזה לשון קנקנים חייב דאפילו בטוענו חטים והודה לו בשעורים מחייב וי"ל דלדידיה נמי נפקא מינה אם טענו עשרה כדי שמן ואמר ליה אידך אין לך אלא חמש חייב גם בקנקנים בהודאתו ולא מצי למימר לא הודיתי לך בקנקנים דיש בלשון הזה לשון קנקנים: **להודיעך** כחו דר"ג. דכחו עדיף דמילתא דרבנן הוי כח דפטור:

הודה

מסורת הש"ס

(א) [לקמן מח:], (ב) [בהגהות מיי' הגירסא א"ר יהודה א"ש ובמ"מ אמר שמואל], (ג) כתובות פז: ע"ש, (ד) [לעיל לט: כתובות קח:], (ה) לקמן מה: [שבת נג. וש"נ], (ו) [לקמן מה: חולין עה:], (ז) ב"ק לה: ב"מ ה. [לעיל לח:], (ח) ב"מ ד: [לעיל לח:], (ט) [פ"ה ה"ד], (י) [ובכתובות האריכו ע"ש], (כ) [שייך לעיל במשנה לח:], (ל) [ג"ז שייך שם],

תורה אור השלם

1. לֹא יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ לְכָל עָוֹן וּלְכָל חַטָּאת בְּכָל חֵטְא אֲשֶׁר יֶחֱטָא עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר: דברים יט טו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא שנו וכו' ונמלא מחייבו שבועה הס"ד: (ב) תוס' ד"ה ור"ג מחייב וכו' בטוען חבירו עשרה כדי שמן כצ"ל ותיבות כדי יין נמחק:

גליון הש"ס

גמרא טענו חטים ושעורים. עי' רשב"ס ב"ב דף פד ע"ב ד"ה מין א':

מוסף רש"י

לכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם. להיות חברו נענש על עדותו, לא עונש גוף ולא עונש ממון, **אבל קם הוא לשבועה.** אמר לחבירו תן לי מנה שהלותיך, אמר לו אין לך בידי כלום ועד אחד מעידו שיש לו, חייב לישבע לו (דברים יט טו). **כל מקום ששנים כו' אחד מחייבו שבועה.** על ממון שאילו היו שנים היה משלם, עכשיו ישבע שהעד מכחש (כתובות פז:). **יישר וכן אמר ר' יוחנן.** יפה אמרת וכן שמעתי מר' יוחנן (שבת סג:) שפיר קאמרת (פסחים נג: חולין עה:). **מישהה הוה שהי ליה.** מנהגו של ריש לקיש כשאומר ר' יוחנן שמועה שאינו מודה לו, שהה ריש לקיש שעה או שתים קודם שיחלוק עליו, אולי יחזור בו, ובתוך כך יצא רב אסי ולא שמע אם נחלק עליו (חולין עה.). **מישתא הוה שתי ליה.** שותה היה כשאמר ר' יוחנן ובתוך כך יצא רב אסי (שם). **טענו חטין והודה לו בשעורין.** דלאו ממין הטענה הוא (לקמן מב.) דבעינן הודאה ממין הטענה עצמה (ב"מ ק:) ופטור אף מדמי שעורין, דהא אמר ליה תובע לאו שעורין יהבי לך ואמחולי מחיל גביה (ב"ק לה:).

עין משפט נר מצוה

לד א ב מיי' פ"ג מהל' טוען הלכה ח [עי' מ"מ] סמג עשין צה טור שו"ע חו"מ סי' פח ס"ט:

לה ג מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ד:

לו ד מיי' שם ופ"א שם הל"א סמג שם טור שו"ע חו"מ סי' כח סעיף א בהג"ה וסי' פז ס"א:

לז ה מיי' פ"ג מהלכות טוען הל"א סמג שם טוש"ע חו"מ סי' פח סי"ב:

רבינו חננאל

שוה קתני. מדקתני סיפא דינר זהב לי בידך אין לך בידי אלא דינר כסף וטריסית ופרוטה ופונדיון חייב שהכל מין מטבע אחד. ואי אמרת דוקא קתני אמאי חייב מה שטענו לא הודה לו אלא ש"מ שוה קתני וליטרא זהב שאני. ודחי ר' אלעזר ואמר מתניתין בטוענו בדינר מטבעות וקמ"ל דפרוטה בכלל מטבע היא ושאר השמועה פשוטה היא. וקי"ל בהא כרב דתני ר' חייא לסיועיה לרב סלע לי בידך אין לך בידי אלא סלע חסר שתי כסף שהן שתי מעין חייב. חסר אחד פטור ש"מ כפירת טענה שתי כסף בעינן ש"מ: **פיסקא** שתי כסף ופרוטה לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה שהיא חצי חבה חייב: אמר רב נחמן אמר שמואל לא שנו אלא בטענת מלוה והודאת לוה. אבל בטענת מלוה והעדאת עד אחד אפילו לא טענו אלא בפרוטה וכפר בו והעיד בו עד אחד בפרוטה חייב שבועה בפרוטה שאילו היה עד אחר עם זה היה חייב לשלם פרוטה. עכשיו בעד אחד חייב שבועה שנאמר לא יקום עד אחד באיש לכל עון וגו' ואמר מר כל מקום ששנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה. וא"ר נחמן אמר שמואל טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב. א"ר יצחק וכן א"ר יוחנן: פירוש מישהא שהי יגע היה ולפיכך לא השיב. וי"א שותה היה: לימא מסייעא ליה טענו חטים והודה לו בשעורים פטור ורבן גמליאל מחייב. טעמא דטענו חטים והודה לו בשעורים כו': ת"ש טענו כלים וקרקעות הודה באחד מהן וכפר